

Divadlo pro děti potřebuje velký příběh

Dnes přinášíme rozhovor s dlouholetou členkou poroty na rakovnických přehlídkách. Kateřina Fixová působí jako dramaturg a herečka v Divadle Antonína Dvořáka Příbram a rovněž jako dramaturg na loutkové scéně Divadla rozmanitostí v Mostě.

Jaký je podle vás optimální přístup k divadlu pro děti?

Myslím si, že děti potřebují velký příběh, který je osloví. Ze svých zkušeností vím, že jsou schopné pojmout ledacos, třeba i Rusalku, operu, když se jim to podá tak, aby tomu rozuměly. Na druhou stranu si rády hrají, takže divadlo založené na legraci

a hraní dokážou vzít taky. Obecně si myslím, že děti víc než divadlo pro děti potřebují dobré divadlo. Dítě je na tom stejně jako dospělý divák. Potřebuje, aby jej představení zaujalo a aby mu rozumělo.

Co divadlo jako pomůcka při vyučování či výchově?

Já osobně s tím nemám

velkou zkušenost, nicméně si myslím, že tahle cesta vůbec není hloupá. Většinu věcí se jako děti dozvídáme přes hraní si. Děti, když si hrají, používají vlastně divadelní prostředky. Proč by to tedy nešlo použít cíleně?

Často zmiňovaným problémem v hodnocení představení Popelky byla dramaturgie...

Dobré divadlo potřebuje dobrou dramaturgii. Nesmíme dělat z diváka hlupáka, na druhou stranu ho ani nesmíme přecenit a předkládat mu materiál, který nepochopí. To platí i v oblasti tvorby pro děti. Vždycky jde o divadelní zákonitosti. O komunikaci mezi jevištěm a hledištěm, o strukturu dramatického textu... Je velice důležité, ale nikoli jednoduché, odlišit dobrou a špatnou pohádku. Nelze k tomu přistupovat stylem: „Tady je pohádka pro čtyři lidi

a my jsme akorát čtyři.“ To je cesta do pekel.

Proč je na jevištích tak málo vidět tradiční pohádky?

Je těžké najít adekvátní divadelní prostředky pro inscenování klasické pohádky. To je zřejmě vůbec nejtěžší, ale přesně to děti nejvíc chtějí. To jsou již zmíněné velké příběhy. Ale jak to na jevišti udělat, jaké prostředky najít, aby klasická pohádka měla všechno, co má mít? Dobro a zlo, i patos, který tam patří, ale takový patos, abych se mu potom jako divák nevysmála. To je skoro výzva! Většina divadel pro děti se dělá přes hravost, což je na jednu stranu velice dobře, ale zároveň se vyhýbáme velkým příběhům. Ty takzvané veselé pohádky jsou založené na jisté jednoduchosti, která umožňuje se vyhnout úskalím „velkých“ pohádkových příběhů. Totiž napsat velký příběh není vůbec jednoduché. A už vůbec ne ho inscenovat. Teď je důležité se toho nebát a jít do toho.

Petra Jirásková

Kateřina Fixová

Bitva u Lipan

Hanba, třikrát hanba mi – ač Brňák, musel jsem na polárkovskou Bitvu u Lipan přijet až do Rakovníka. Musím ale hned úvodem přiznat, že i jen kvůli tomuto představení by stálo za to vážit cestu. A že v střetnutí režiséra Jana Jirků s Polárkou se živel pražský a brněnský setkal velice šťastně (čemuž by kolega Schejbal jistě dopředu nevěřil).

Psal jsem v závěru své včerejší recenze, že se v Polárce dějí věci – a bohdá ještě budou. A děly se. Už jen v rovině dramaturgické. Po překvapení s Maryšou v Polárce znovu zalovili ve vodách, kde bychom to u divadla pro děti a mládež nečekali a sáhli po tématu, které nám už jakoby stihla Vávrova „husitská trilogie“ (do omrzení reprízovaná všemi českými televizemi) totálně zprotivit. A vida – zdánlivě odlehlé téma ožívá jako napínavý příběh o krušnostech, které provází realizaci snu o „nebi na zemi“, o stvoření lepšího, láskyplnějšiho a spravedlivějšího světa.

Už kdyby byla Bitva u Lipan jen zábavnou lekcí z dějepisu (která husity a husitství na rozdíl od Vávry nijak neidealizuje), bylo by možno zvednout palec

nahoru. Je to však i vskutku napínavý příběh na téma „malý člověk a velká doba“. Nahlédnout epochu skrz jejího outsidera (jež zde nese výmluvné jméno Janek Tlamka) – nápad nenový, ale zde precizně fungující. Je vůbec překvapující, jak Bitva až demonstrativně pracu-

je s těmi nejjednoduššími elementárními divadelními prostředky: je to vlastně dlouhý Tlamkův monolog střídaný písněmi (vycházejícími z dobového hudebního materiálu) a občasnými loutkovými oživeními a kratičkými vstupy ostatních postav. Zdálo by se, že více než hodinové „vyprávění“ nemůže dětskou pozornost udržet – výtečný výkon Miroslava Černého to však dokáže bez problémů. Je také Janem Jirků sepsáno s velkým jazykovým citem, nápaditostí a historickou poučeností.

Je potěšující vidět, že Polárka své dětské publi-

kum nepodceňuje – představení počítá s divákem znalým základního kontextu doby i náboženské symboliky, sugestivní závěrečný obraz s Kristem stoupajícím na své křížové cestě po sedadlech není snadno interpretovatelný (strhující je však jistě). Může se až nabídnout otázka, zda zároveň své publikum nepřeceňuje (byť si osobně myslím, že ne). Každopádně inscenací, které jsou takto emotivně i tematicky schopny oslovit dospělého i dětského diváka, je v současném českém divadle pomálu.

Jan Šotkovský

Jak na Hané ženy mužům zasolily

Divadelní soubor Bombičky při ZUŠ V. A. Prostějov představil divákům letošní Popelky inscenaci vytvořenou podle jedné z pohádek Werichova Fimfára. Šest roztomilých mladých dívek, s notnou dávkou temperamentu a hravosti, předvádí příběh o tom, jak si tři sestry vystřelily ze svých manželů. Záminkou k někdy až kruté legraci je pak hádka o nalezený prsten.

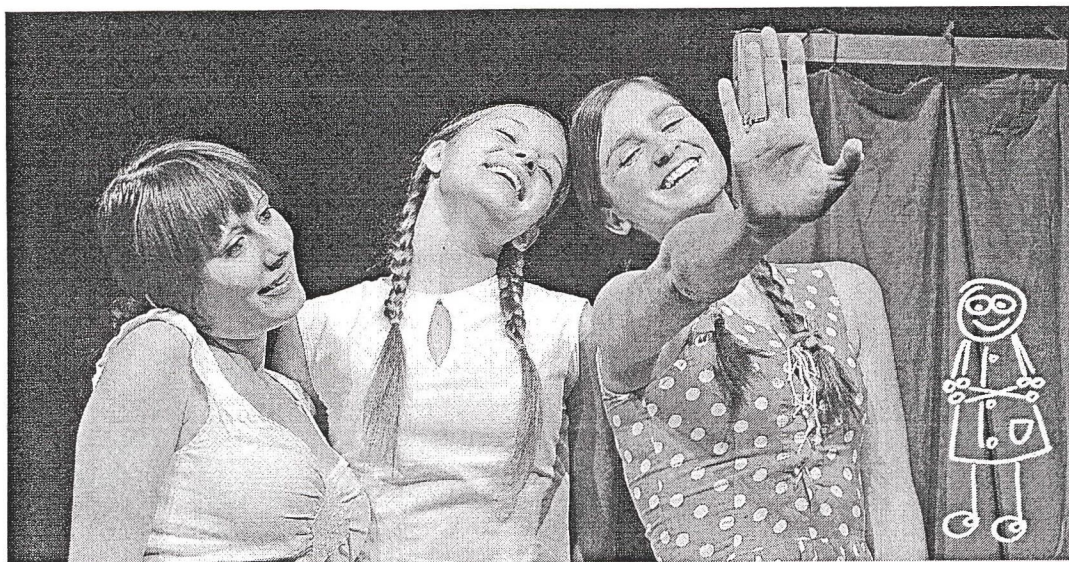
Na samém začátku představení se rozhrává několik motivů, které však, bohužel, nejsou zřetelně dokončeny. Nabídnut je nám motiv manželek, kte-

ré propijí utržené peníze, a teď mají strach ze svých mužů; pak se objevuje nalezený prsten a dámy jako by zapomněly na dřívější problém a hádají se, kte-

ré z nich bude prsten patřit. Vyhlásí o něj „soutěž“, v níž zvítězí ta, která svého muže nejlépe napálí. A mohou se začít odehrávat jednotlivé manželské etudy.

Nápaditost a hravost jejich zpracování závisí na využití určitého druhu loutek. Maňáskové, evokující postavy z jednoho dětského animovaného televizního seriálu, s nimiž se zachází podle pravidel jarmarečních představení, nabízejí nejvíc. Svou „mimikou“ jsou schopny divadelním komentářem doplňovat jed-

noduchý vztah obou postav manželů. Jednoduché marionety už pouze dialog ilustrují. A plošné loutky (tak-

těž evokující tentokrát jiný televizní seriál) ve třetí epizodě jsou pak pouze jistým neměnným znakem, kte-

rý se pak velmi rychle vyčerpá. Je pak třeba ho zastoupit „živým“ hercem, aby byla etuda vůbec dohrána.

A nastává závěr, ve kterém se velmi rychle všechno zakončí, ale konec příběhu zřetelně dohrán není.

Je škoda, že výsledným pocitem nad inscenací *Tři sestry* a jeden prsten prostějovského souboru je otazník. Příběh nebo jen hravost?

Abychom si rozuměli, volám v tomto případě po tom, aby byl příběh vyprávěn srozumitelně, od začátku do konce s rozhodnutím, co je pro něj důležité a co nikoliv, a přitom s hravostí, která nám tu byla nabídnuta.

Kateřina Fixová

Ústředním tématem hravost

Dalším soutěžním představením, jehož ústředním tématem je hravost, byla na letošní rakovnické přehlídce inscenace *DS Heřman* Osvětová beseda Heřmanův Městec se slibným názvem *Něco z Jana* vytvoříme ...možná i pohádku autorů Jana Vodňanského, Josefa Řezáče a Michala Dziedzinského. Poslední dva pánové jsou podepsáni i pod úpravou a režii a představili se nám zároveň jako herečtí protagonisté zmíněné divadelní produkce. Základním kamenem inscenace je krátká anekdotická pohádka Jana Vodňanského *O zmrzlinové chaloupce*. Než se soubor k jevištnímu vyprávění této pohádky dostane, jsme na jevišti svědky jakési volné dramatické hry na námět „co že tady děláme“, jež tu více tu méně vynalézavě zapojuje do dění dětského diváka, využívá postupů improvizace, hraní si se slovy atd. Rozho-

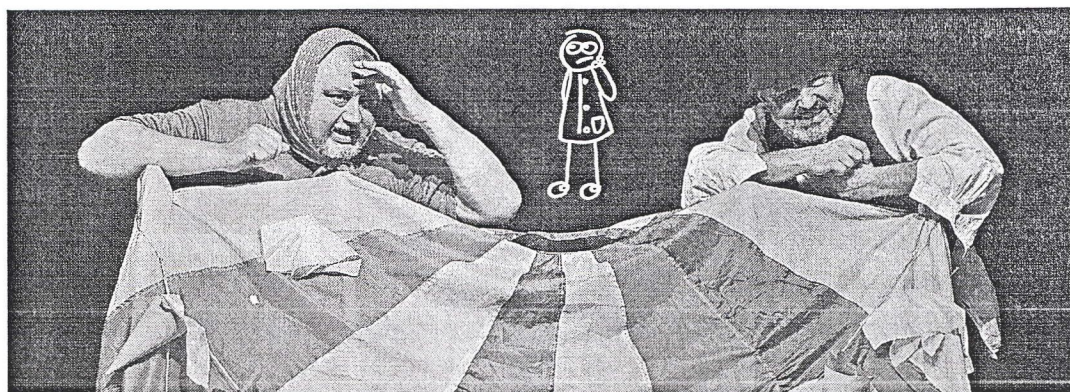
dující je osobnostní vklad každého z účinkujících, přičemž základní osu tvoří oba pánové, kteří mají rozděleny úlohy dle osvědčeného principu: jeden chytrý, druhý myslící pomaleji. V druhé části inscenace, kde je nám prezentována zmíněná pohádka, si pánové zachovávají herecké výrazové prostředky z části úvodní, dámská část souboru však vědomě (způsobem herectví, chováním a jednáním, kostýmem) vytváří dramatické postavy a snaží se realizovat dramatické situace (dialog Matky s Tomášem před jeho odchodem do lesa atd.).

Tyto dva zcela odlišné systémy jevištního vyjadřování pak nejsou režijně odůvodněny a působí z divadelního hlediska rušivě a nesourodě. Stejně tak je škoda, že soubor nevyužil dobře rozehranou situaci při právě vyprávění pohádky (rozdělení rolí bez znalosti předlohy a s tím spojené nešvary, které každý divadelník zná) a dále tuto pohádku realizoval, jakoby ji herci již předem znali. Ochudil se tak o vděčný prvek zrodu příběhu „tady a teď“ se všemi souvisejícími peripetiemi. Nejasností trpělo i scénografické řešení, vycházející

z principů tzv. chudého divadla. Pomineme-li předem připravené štafle a barevný padák, pak nemůžeme přijmout na jedné straně realistické obaly perníkových laskomin a na straně druhé znakově stylizované kornouty zmrzlin.

Přes sympatický a upřímný herecký projev celého souboru z Heřmanova Městce v nás právě pocit nejasnosti inscenačního záměru (letos již poněkolkáté) zanechal rozpačitý dojem. Je mi líto, ale nezměnil ho ani poměrně příznivý ohlas dětských diváků.

Milan Schejbal

Dnes je pátek

6. listopadu

a svátek má Liběna

10:00–10:45

Představení

Divadelní soubor Tábor

o.s.

MALÝ ALENÁŠ

Tylovo divadlo

12:30–14:00

Rozborový seminář

a reflexe dětských skupin

MALÝ ALENÁŠ

Foyer TD

14:00–15:10

Představení 1. neratovická

divadelní společnost

VO TOM ČERTŮ ROJENÍ

ANEB PŘIJĎTE POBEJT

ČILI STAREJ HAVLÍK

YMAZUJE

Tylovo divadlo

16:30–18:00

Rozborový seminář a re-

flexe dětských skupin

VO TOM ČERTŮ ROJENÍ

ANEB...

Foyer TD

19:00–20:00

Představení Naivní divadlo

Liberec

PEČENÍ HOLUBI ANEB

PŘISLOVÍ

Tylovo divadlo

21:00–22:00

Diskuzní fórum a reflexe

dětských skupin

PEČENÍ HOLUBI ANEB

PŘISLOVÍ

Foyer TD

Zítra bude sobota

7. listopadu

a svátek bude mít Saskie

10:00–11:40

Představení Divadlo An-

tonína Dvořáka Příbram

TŘI VETERÁNI

Tylovo divadlo

14:00–15:30

Diskuzní fórum a reflexe

dětských skupin

TŘI VETERÁNI

Foyer TD

15:30–16:30

Představení DS J. K. Tyl

Meziměstí

O ŠEVCI ONDROVI

A KOMTESCE JULINCE

Tylovo divadlo

18:30–19:30

DS Ty-já-tr/BYLO NEBYLO

Praha

POHÁDKY DO KAPSY

Tylovo divadlo

21:00–23:00

Rozborový seminář a re-

flexe dětských skupin

O ŠEVCI ONDROVI

A KOMTESCE JULINCE

POHÁDKY DO KAPSY

Foyer TD

Děti berou hodnocení představení smrtelně vážně. Jsou to ti nejzasvěcenější kritici bez kousku diplomatické strategie. Právě od nich se soubory dozví, jak to s nimi v dětských očích vypadá. A to je na přehlídce divadla pro děti nejdůležitější.

Nočník starého extralektuála

Čtvrtku se v leckterém podniku ještě dnes říká malý pátek, stejně jako pátku malá sobota. Tato skutečnost může hovořit jednak o nevalné kvalitě pracovního procesu a pak také o tom, že čas neskutečně rychle plyne kupředu. Ostatně, kdo to ví víc, než právě účastníci rakovnické Popelky. Přehlídka začala ve středu a než se nadálí stojí či sedí popřípadě leží nad Kukátkem číslo tři a zjišťují, že už je pátek. Už Einstein věděl, že čas je veličina relativní a v příjemném prostředí utíká daleko rychleji než tam, kde je nám špatně.

I bez nadsázky se dá prohlásit, že malý pátek proběhl v Rakovniku vlast-

ní pohodě. Velkou zásluhu na tom má opět Polárka (neplést ze zmrzlinou – o té na jiném místě článku). Ranní představení Bitva u Lipan dostala do kolen dokonce i základní školy, jejichž žáci přišli s cílem v lepším případě divadlo ignorovat a bojkotovat a v horším dokonce rušit křikem a šustěním a bavením se mezi sebou a tak, jak už to žáci základních škol umí. Nic z toho se nekonalo, přestože začátek dával tušit dokonalou připravenost k sabotáži. Dětská diváci se nechali vést představením v pohodě až k aplaudované děkovačce, na jejich věk nezvykle dlouhé.

Hrát po podobném představení je pro všechny amatéry velmi těžká záležitost. Člověk, který vidí víc představení za sebou, se neubrání srovnávání, které nemůže být v tomto případě adekvátní. Přesto představení s čechovovsko – wildeovským názvem Tři sest-

ry a jeden prsten nepostrádalo šmrnc a diváci to v baru s povděkem glosovali: „Byly to bombičky!“

Zmíněné představení se stejně jako následující hrálo s diváky na jevišti a lidi tak k sobě měli blíže. To se vyplatilo DS Heřman, který dokázal přinutit zpívat vedle dětí i většinu dospělých krásně stupidní slogan: „Zmrzlinová je lepší než perníková...“, asi tak padesátkrát. Za sebe mohu říci, že popěvek se v mém mozku stal parazitem, kterého jsem byl donucen vymýtiti střelivem typu První signální, či Na tu svaťtu Katerinu.

Ve chvíli, kdy píšu tyto řádky, se ze zákoutí divadla ozývají první tóny kytar a přicházejí poslední opozdilci k baru. Něco se zřejmě bude dít. Snad to nebude bolet ani večer ani ráno. Budíž hercům postel či žíněnka lehká...

Jan Švácha

OPEN HEADS

© gangsterka 2009